East meets West

Galeria Horizon 15.07.23–17.08.23

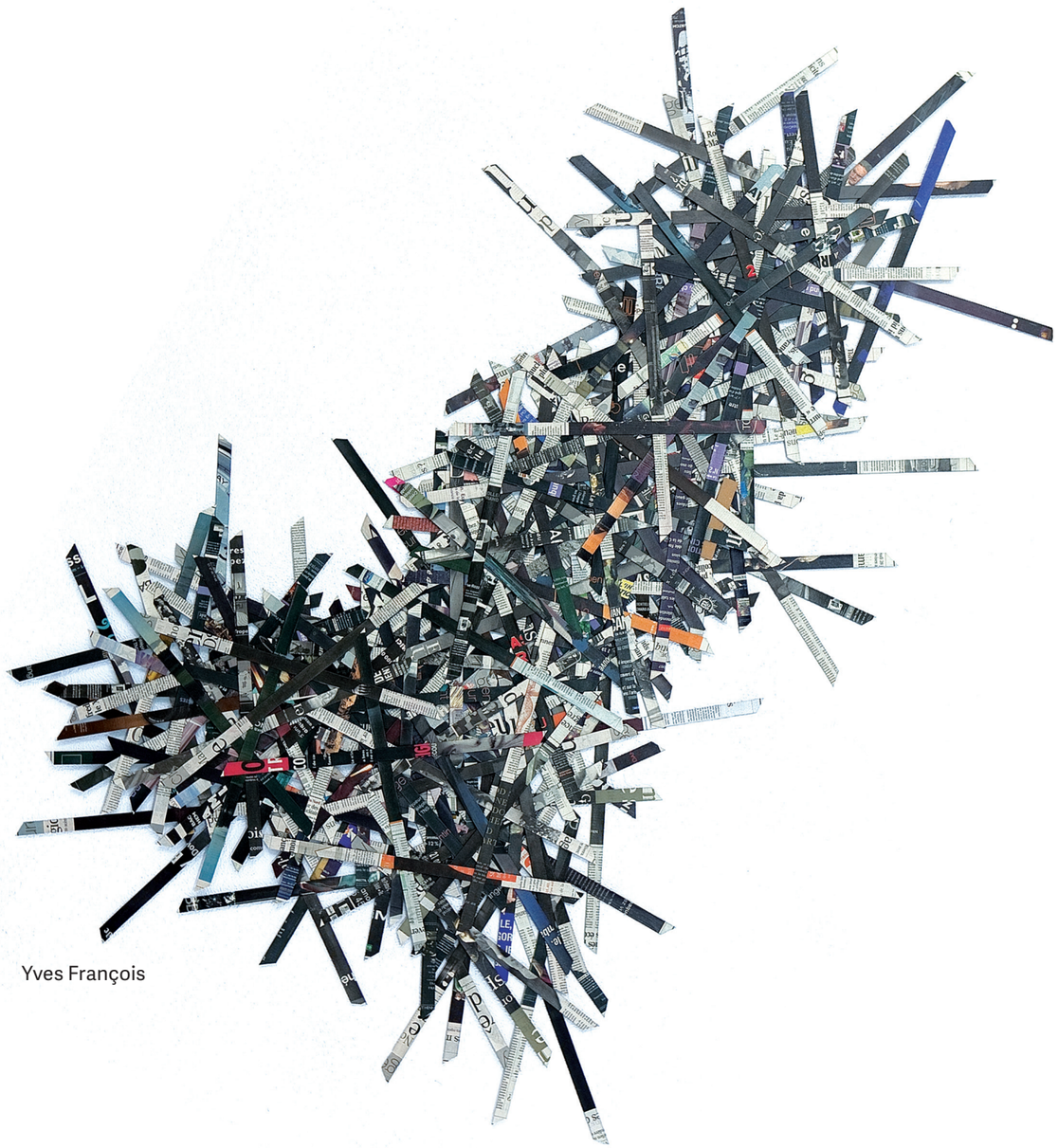

Yves François

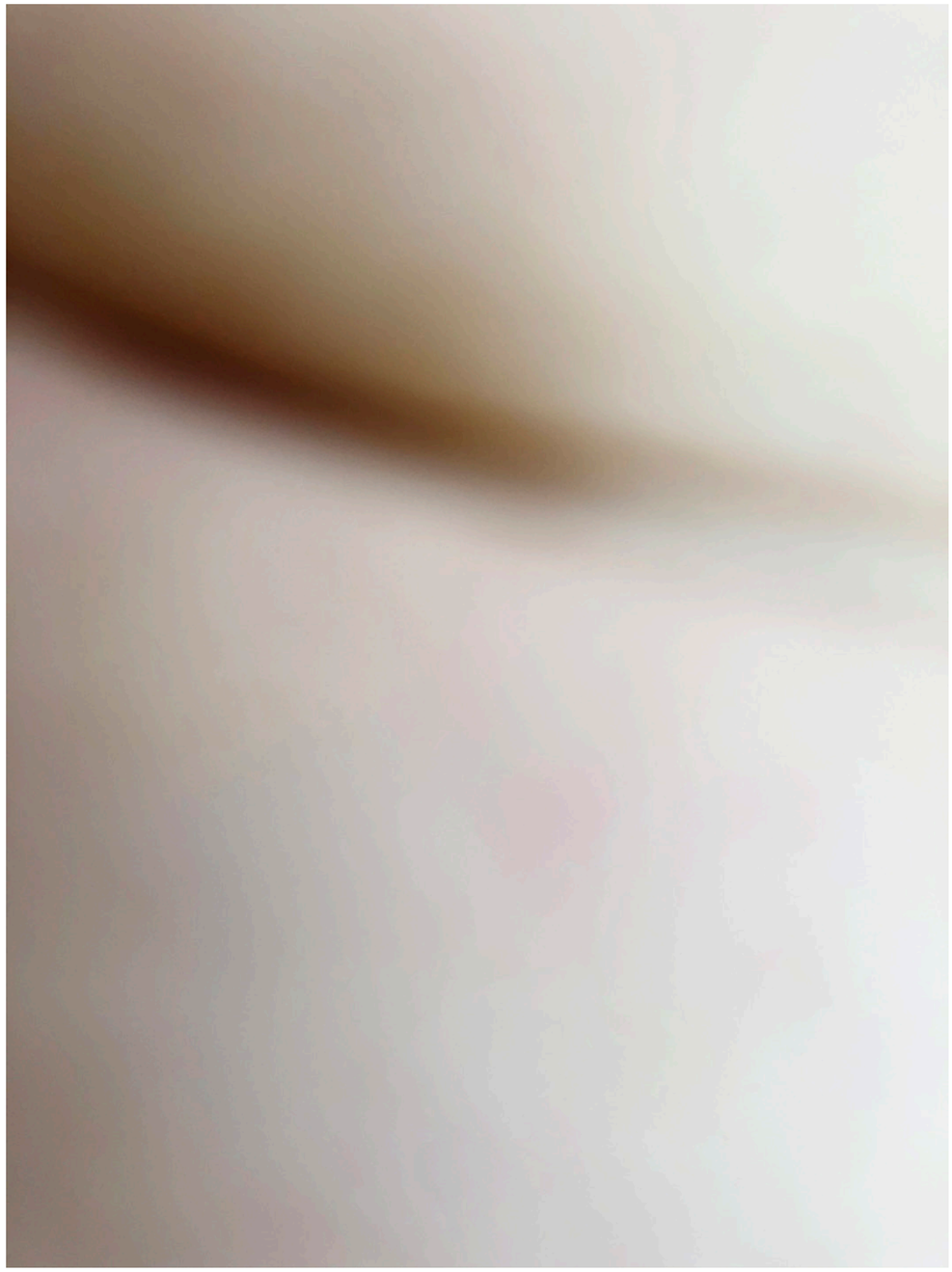

Hiro Matsuoka

www.galeria-horizon.com

Un art amb esperit oriental

A la Xina, el pensador i el pintor [...] abans de jutjar o crear una obra [...] es plantejava la preeminència de l'esperit [...]. Abans d'actuar havia de descobrir un doble principi d'elevació i de conducta

Georges Duthuit

L'art, tal i com avui l'entenem la majoria de nosaltres, és un invent recent que, com a màxim, podem situar el seu origen a les acaballes del s. XVIII. De fet, com no es cansen d'assenyalar pensadors com Rancière, es tractaria d'una de les moltes invencions pròpies de la modernitat: allò que feien els grecs, els dibuixos i els signes fixats a les parets de les coves, les decoracions de les nostres esglésies romàniques, les icones bizantines o la cal·ligrafia àrab, per citar alguns exemples prou diferents entre ells, no eren «art», insistim, en el sentit que avui acceptem sinó quelcom molt més complex i, òbviament, indissociable del pensament màgic-religiós i de les estructures socials i de poder de cada moment.

Per a que la noció d'art aparegui com a tal —ens recorda la filòsofa Laura Llevadot— va ser necessària la confluència de tres factors: «la consolidació de l'estètica com a discurs que defineix l'obra com a objecte de contemplació desinteressada (Kant), l'aparició d'institucions com el museu o les galeries que arrenquen l'obra del seu context (religiós, de poder, etc...) legitimant-la com a obra d'art autònoma, i l'existència d'un mercat que li atorgui un valor de canvi susceptible de convertir-la en mercaderia. Sense aquest triangle discursiu, institucional i econòmic, aucun art».

Amb la modernitat, a més, sorgiria també la rara necessitat d'aniquilar el passat: les avantguardes trobaven el seu sentit profund en la negació sistemàtica de la forma i de l'acadèmia i, bàsicament, en la condemna de la gran culpable de tot plegat, és a dir, la maleïda bellesa. Segueix ressonant amb força el «Make it New» d'Ezra Pound. I és que l'art, tal i com avui l'entenem, arribaria acompanyat de canvis de paradigma tan o més radicals: davant de la idea clàssica d'un univers quiet i estable —el primer motor immòbil d'Aristòtil—, la modernitat ens situa en un cosmos en perpètua expansió; davant del creacionisme invariable —no només d'origen cristià—, la modernitat contraposa l'evolució permanent de les espècies; davant dels ideals estoics o epicuris de felicitat centrats en la pau estàtica i l'acceptació conscient de la realitat, la modernitat equipara quietud i mort fins al punt que només allò que creix indefinidament —com ara l'economia— pot ser considerat un model vàlid...

Com resistir-se, en qualsevol cas, a aquest imperatiu modern anomenat «progrés»? Tàpies creia que la única (o la millor) manera era recuperar l'esperit oriental present en moltes cultures. Mentre que a occident, deia, i en especial en la nostra tradició judeocristiana, es tendeix al dualisme (creador i criatura, matèria i esperit, cos i ànima), a les «cultures d'esperit oriental», en canvi, predomina el desig d'unitat, el desig de l'U. L'artista català evitava parlar d'Orient de manera molt conscient: «Ens referim a pobles d'esperit oriental perquè la seva visió del món no es limita avui als que es roben geogràficament a l'Orient sinó que és una visió cada vegada més estesa i més atractiva per una mentalitat moderna». Una mentalitat moderna, afegim nosaltres, que necessita deconstruir, en aquest procés, la modernitat mateixa.

Però amb això no n'hi ha prou. Qualsevol artista que pretengui participar d'aquesta espiritualitat oriental haurà d'acceptar que el Jo és el primer obstacle en aquest viatge en direcció a la unitat primordial. Reconciliar-nos amb la realitat vol dir acceptar la matèria de la que estem fets.

La pregunta que ens hauríem de fer, en darrera instància, és aquesta: Existeix alguna cosa que, en un sentit essencial, pugui ser anomenada «Jo»? I, suposant que aquesta entelèquia existís, estaria a l'abast de l'art la possibilitat de representar-la? Filòsofs com l'empirista David Hume (s. XVIII) van posar les bases per a una possible resposta contemporània impugnant a tots aquells que acceptaven, acríticament, l'existència d'un «Jo» (self) que seria immutable i idèntic a ell mateix. Hume, però, anava més lluny: per al filòsof britànic, «penetrar» en el recinte del suposat «Jo» equivaldria a topar-se sempre amb alguna percepció particular, a saber, que no estaríem parlant d'un «Jo» sinó de multitud de «Jos» que serien només feixos o col·leccions (bundles) de diferents impressions.

En aquest sentit, la idea d'una identitat (permanent) al marge del cos (mortal i canviant) pot resultar molt romàntica (i molt racional, si fem cas a Descartes) però terriblement esbiaixada: «En el més íntim de tot es troba el cos —afirmava un teòleg com Patrick Vandermeersch—, y potser els batecs d'aquest cos i la manera com el seu ritme ha assumit la cultura constitueixen l'autèntic pilar sobre el que descansa l'experiència més fonamental de la fe». Una fe material i espiritual alhora. Una fe que mou als creadors que ara exposen a la galeria Horizon de Colera, artistes que intenten bastir ponts entre occident i orient mantenint-se al marge de les aparences del nostre present massa lluminós i superficial. Ho explicava molt bé el gran Junichirô Tanizaki al seu Elogi de l'ombra: «No és que per principi no ens agradi res que brilli, però sempre ens han agradat més les coses que tenen una ombra profunda que les coses que tenen una brillantor superficial».

Eudald Camps

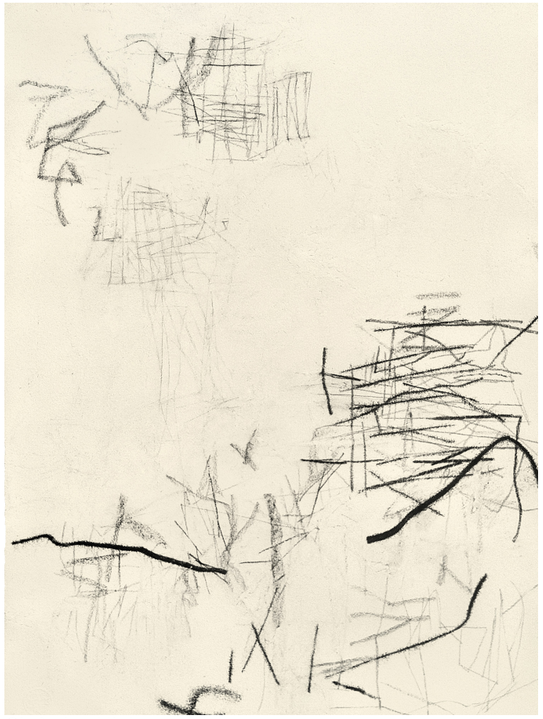

Christine Hiebert

Takesada Matsutani

Alex Nogué

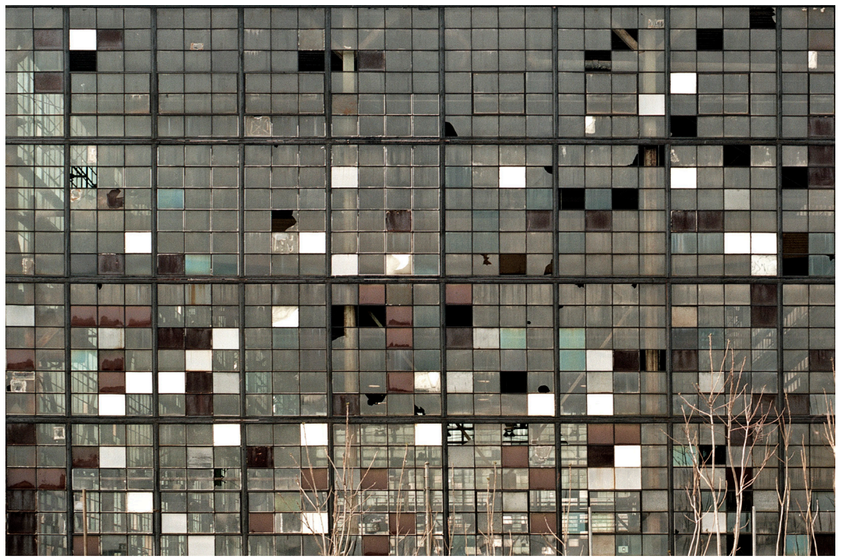

Tom Blaess

Christine Hiebert
Enric Ansesa
Hiro Matsuoka
Enrique Brinkmann
Takesada Matsutani
Claudio Bado
Yoon-Hee
Tom Blaess
Nicole Hassler
Yoshiyasu Zenitani
Àlex Nogue
Gabriel
Christoph Müller
Yves François
Jaume Amigó